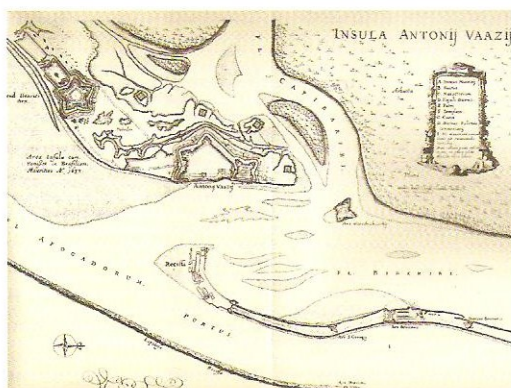

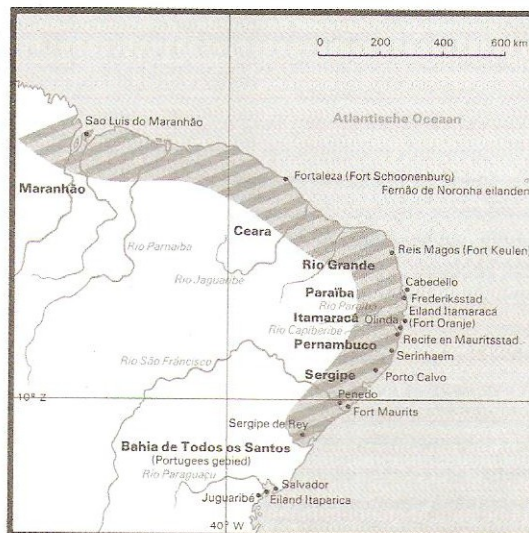
Atlas Nederlandse historische vestingwerken in Brazilië in de maak

De Stichting Menno van Coehoorn en de New Holland Foundation¹ werken samen aan de publicatie van een *Atlas Nederlandse historische vestingwerken in Brazilië*, naar voorbeeld van de *Atlas Historische Vestingwerken in Nederland*.

Vanaf het eind van de 16^e eeuw kwamen Nederlandse handelaren op de kust van Brazilië voor suiker, tabak en brazilshout. Om hun positie te verstevigen bouwden zij handelsposten en verdedigingswerken langs de oevers van de Amazone en langs de Atlantische kust. Toen in 1621 de West-Indische Compagnie werd opgericht was Brazilië onderdeel van het Groot Desseyn, oftewel het vestigen van de Nederlandse macht in het Zuid-Atlantische gebied. In 1624 werd de Braziliaanse hoofdstad Salvador de Bahia op de Portugezen veroverd maar binnen een jaar hadden de Iberiërs deze hooggelegen kuststad alweer terug gepakt. In 1629 werd een nieuwe invasievloot uitgerust, die voor een belangrijk deel werd gefinancierd met de Spaanse maten van de Zilvervloot, die Piet

Het dorpje Recife lag in een rivierdelta (kaart: Barlaeus 1647)

Heijn een jaar eerder bij Cuba had gekaapt. Dit keer werd Olinda, de hoofdstad van de Braziliaanse deelstaat Pernambuco veroverd. Deze stad was net als Salvador de Bahia gebouwd op heuvels, wat onbekend terrein was voor de 'laaglanders'. Het nabijgelegen dorpje Recife lag echter laag in een rivierdelta en viel meer in de smaak. Hier bouwden zij hun hoofdstad, beveiligd door een ring van forten. In de volgende jaren kreeg hier een typisch Hollandse stad vorm, compleet met gevelhuizen, grachten en ophaalbruggen. Schepen met vertrouwde producten als gele bakstenen, hout, kaas, graan, bier en jenever kwamen uit Patria in de haven van Recife aan en op de terugweg namen zij tropische producten mee, waarvan suiker het belangrijkste product was.

Vanuit Recife werd het gebied van de kolonie uitgebreid. Op het hoogtepunt was een groot deel van de Braziliaanse kust veroverd en werd het verdedigd door zeker 80 forten. Sommige hiervan waren van oorsprong Portugees, zoals het *Fort Reis Magos in Natal*.² Op andere plaatsen werden nieuwe forten gebouwd, zoals rondom Recife en op het eilandje Itamaracá.

Archeologisch onderzoek in 2002/2003 naar het hier gelegen Fort Oranje, toonde aan dat het tegenwoordig zichtbare Portugese fort was gebouwd op een ouder Nederlands fort uit 1631. Tijdens de opgravingen, waaraan onderzoekers van de New Holland Foundation deelnamen, wer-

¹ Zie: www.newhollandfoundation.nl

² Gilhaus, C. 'Driekoningenfort', *Kwartaalbericht* 1994-1, blz. 18 en 19.

Fort Oranje uit de lucht gezien in 1999

den – naast vele objecten – de resten van de oorspronkelijke wallen, poort en kruiskamer terug gevonden. Dit resultaat liet zien dat de Nederlanders ook in overzeese gebieden trouw bleven aan de Nederlandse bouwtradities van het Oud-Nederlands Stelsel. Verwacht mag worden dat dit ook op andere plaatsen is gebeurd.

Dit inspirerende resultaat was de aanleiding om een nieuw project, genaamd *Atlas of Dutch Brazil*, te starten waarbij het de bedoeling is een overzicht tot stand te brengen van de Nederlandse forten en verdedigingswerken in Brazilië. Deze Nederlandse kolonie in Brazilië, genaamd *Nieuw Holland*, heeft bestaan tot de Portugezen in 1654 de macht weer overnamen. Veel forten uit de periode 1580-1654 liggen echter nog steeds verscholen in steden, onder het zand of in het oerwoud. Voor het project zal eerst grondig historisch onderzoek gedaan worden in Europese en Braziliaanse archieven. Aan de hand van deze informatie en met een GPS in de hand zal met archeologisch veldonderzoek worden getracht deze forten te lokaliseren, iets wat opvallend genoeg nog nooit is gedaan.

Het is de bedoeling de hieruit voortvloeiende publicatie in 2014 klaar te hebben, waardoor deze gemeenschappelijke geschiedenis voor iedereen toegankelijk is. De eerste resultaten zijn nu al te zien zijn op de website www.atlasofdutchbrazil.org. Onze stichting zal hieraan bijdragen met haar kennis over fortbouw en de ervaring met het opzetten van publicaties van hoge kwaliteit.

Wij roepen onze begunstigers hierbij op om relevante informatie over Nederlandse forten in Brazilië door te geven aan ondergetekende, die naast directeur van de New Holland Foundation

ook lid is van de Commissie Overzeese Vestingwerken [COV]. Mogelijk kan deze Atlas aanleiding zijn om in de toekomst ook de Nederlandse historische verdedigingswerken in andere landen in een publicatie te vatten.

Oscar Hefting

oscarhefting@newhollandfoundation.nl

Restanten van Fort Oranje